

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо унормування порядку дій органів доходів і зборів та відповідальності юридичних і фізичних осіб під час вирішення питань, що стосуються класифікації товарів для митних цілей (реєстр. № 7391 від 13 грудня 2017 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя на своєму засіданні 04 квітня 2018 року (протокол № 68) розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо унормування порядку дій органів доходів і зборів та відповідальності юридичних і фізичних осіб під час вирішення питань, що стосуються класифікації товарів для митних цілей (реєстр. № 7391 від 13 грудня 2017 року), поданий народним депутатом України Довгим О.С. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою підвищення рівня правової визначеності та передбачуваності у зовнішньоекономічній діяльності України шляхом унормування порядку дій органів доходів і зборів та відповідальності юридичних і фізичних осіб під час вирішення питань, що стосуються класифікації товарів для митних цілей, зокрема, шляхом імплементації норм Митного кодексу ЄС (Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради про встановлення Митного кодексу Союзу).

Для досягнення мети пропонується внесення змін до Митного кодексу України, згідно яких попередні рішення з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД та визначення країни походження товарів стосуються для митних органів тільки тих товарів, митні формальності щодо яких завершуються після введення рішення в дію. У разі виявлення під час митного оформлення товарів або після нього порушення правил класифікації товарів, які призвели до неправильної класифікації товарів, орган доходів і зборів зобов'язаний прийняти рішення про класифікацію товарів. Це рішення не є підставою для

складення протоколу про порушення митних правил. Штрафи та інші санкції за несплату митних платежів та за інші порушення, виявлені у зв'язку з неправильною класифікацією товарів, застосовуються органами доходів і зборів виключно у разі подання заявником недостовірних документів та/або надання ним недостовірної інформації. Звільняється від відповідальності особа, яка діяла на підставі невідкликаноного рішення органу доходів і зборів щодо класифікації товарів для митних цілей. Зазначені декларантом або уповноваженою ним особою в оформлених митних деклараціях коди УКТ ЗЕД товарів, які у подальшому визнані неправильною класифікацією під час здійснення органом доходів і зборів контролю правильності класифікації товарів, не вважаються помилками за умови надання декларантом або уповноваженою ним особою під час митного оформлення усіх наявних у нього відомостей, які використовувалися для визначення заявлених кодів згідно з УКТ ЗЕД. Рішення щодо класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, яке стосується правильності визначення заявлених у митних деклараціях кодів, і акт про результати перевірки можуть бути підставою тільки для визначення податкового зобов'язання відповідно до Податкового кодексу України.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

За приписом частини другої статті 19 Основного Закону України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Україна як демократична і правова держава закріпила принцип поваги і непорушності прав та свобод людини, утвердження і забезпечення яких є головним обов'язком держави. Конституційний принцип правової держави вимагає від неї утримуватися від обмеження загальновизнаних прав і свобод людини і громадянина (стаття 1, частина друга статті 3, статті 21, 22, 64 Конституції України).

Разом з тим, конституційний принцип правової держави передбачає встановлення правопорядку, який повинен гарантувати кожному утвердження і забезпечення прав і свобод. Конституція України закріпила за кожним право на власність (стаття 41) і право на підприємницьку діяльність (стаття 42).

Правовий режим власності, правові засади і гарантії підприємництва та засади створення і функціонування фінансового ринку визначаються і встановлюються виключно законами України (пункти 7, 8 частини першої, пункт 1 частини другої статті 92 Конституції України).

Через законодавче регулювання правовідносин власності та підприємництва, а також правовідносин, що виникають у зв'язку з

функціонуванням фінансових ринків та наданням фінансових послуг споживачам, держава виконує конституційні обов'язки щодо відповідальності перед людиною за свою діяльність, забезпечення захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання та захисту конкуренції у підприємницькій діяльності (частина друга статті 3, частина четверта статті 13, частина третя статті 42 Конституції України).

Водночас, частиною першою статті 67 Основного Закону України закріплено обов'язок кожного сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, викладеній у Рішенні від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, встановлення системи оподаткування, податків і зборів, їх розмірів та порядку сплати є виключно прерогативою закону. При унормуванні цих суспільних відносин держава має право визначати механізми, які забезпечують платником належну сплату податків і зборів (абзац четвертий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини).

При цьому, Європейський Суд з прав людини у справі «Булвес» АД проти Болгарії (Заява № 3991/03) визнав, що Держава — член Конвенції, не лише при розробці і реалізації політики в області оподаткування, користується широкими межами свободи розсуду, і Суд буде поважати законодавця у таких питаннях, за винятком випадків, коли такий розсуд позбавлений розумного обґрунтування (пункт 63).

Крім того, Конституційний Суд України у Рішенні від 20 травня 2010 року № 14-рп/2010 зазначив, що відповідно до конституційних положень право встановлювати (скасовувати) загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) належить до законодавчих повноважень Верховної Ради України. Це повноваження передбачає і право парламенту визначати всі елементи правового механізму регулювання податків і зборів (обов'язкових платежів) (абзац четвертий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

Відповідно до статті 67, пункту 9 частини першої та пункту 1 частини другої статті 92 Конституції України засади митної справи, а також механізм установа та справляння мита, застосування пільг щодо нього визначаються законами України.

З огляду на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85), законодавча пропозиція є предметом правового регулювання закону та узгоджується з нормами Конституції України.

Україну проголошено правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права (стаття 1, частина перша статті 8 Основного Закону України). Складовими принципу верховенства права є, зокрема, правова передбачуваність та правова визначеність, які необхідні для того, щоб учасники відповідних правовідносин мали можливість завбачати наслідки

своїх дій і бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано (абзац третій пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005).

Відповідно до частин першої, третьої статті 7 Митного кодексу України (далі - Кодекс) державна митна справа охоплює встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, митні режими та умови їх застосування, заборони та/або обмеження щодо ввезення в Україну, вивезення з України та переміщення через територію України транзитом окремих видів товарів тощо.

У Кодексі закріплено такі види митних режимів щодо товарів: імпорт (випуск для вільного обігу), реімпорт, експорт (остаточне вивезення), реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, тимчасове вивезення, митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, переробка на митній території, переробка за межами митної території, знищення або руйнування, відмова на користь держави (стаття 70).

Переміщення товарів через митний кордон України, пред'явлення їх відповідним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, регламентуються митними правилами (пункт 28 частини першої статті 4 Кодексу).

Особи, які переміщують товари на митну територію України, повинні дотримуватися митних правил, визначених у Кодексі; за порушення (недотримання) цих правил у Кодексі передбачено адміністративну відповідальність.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своєму Рішенні від 24 листопада 2016 року по справі «ТОВ «Полімерконтейнер» проти України» (Заява № 23620/05) зазначив, що як було встановлено національними судами, в період між 2001 і 2006 роками органи митної служби присвоювали невірний код товару, який підприємство-заявник імпортувало в Україну, що призвело до значного збільшення ставки ввізного мита. Це змусило підприємство-заявника регулярно звертатися до суду з ідентичними претензіями. Хоча в кожному окремому випадку національний суд виносив рішення на користь підприємства-заявника та зупиняв виконання оскаржуваних рішень, це не завадило органам митної служби продовжувати присвоювати один і той самий невірний код тому й самому імпортованому товару.

ЄСПЛ погодився із висновками національних судів, що продовження практики органів митної служби щодо присвоєння невірного коду імпортованому товару підприємства-заявника ставило під сумнів остаточність цих рішень та авторитет судів в цілому, та вважав ознакою того, що органи митної служби діяли свавільно, та що механізми припинення такої практики були відсутні. Зазначивши, що систематичний характер таких дій з боку митних органів

призвів до надмірного тягаря, покладеного на підприємство-заявника. ЄСПЛ встановив, що було порушення статті 1 Першого протоколу. Таким чином, мало місце незаконне втручання в мирне володіння майном підприємства-заявника, як це неодноразово було підтверджено національними судами.

Тому, зважаючи на системний характер свавільної діяльності органу митної служби внаслідок якої Державному бюджету України завдано збитки у зв'язку з обов'язком держави за Рішення ЄСПЛ від 24 листопада 2016 року сплатити товариству з обмеженою відповідальністю «Харківський завод «Полімерконтейнер» суми відшкодування моральної шкоди та беручи до уваги необхідність усунення причин порушення Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, ратифікованої Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та Протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» і протоколів до неї, а також з метою зменшення чисельності заяв до ЄСПЛ проти України, Верховний Суд постановив окрему ухвалу від 9 жовтня 2017 року щодо порушення закону посадовими особами Митниці з доведенням даної інформації до відома Державної фіскальної служби України, серед завдань якої – реалізація державної політики у сфері державної митної справи.

Разом з тим, відповідно до пункту 3 Стратегії сталого розвитку «України – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, серед необхідної реалізації першочергових реформ і програм є реформа державної митної справи та інтеграція в митну спільноту Європейського Союзу, а також дерегуляція та розвиток підприємництва. Середньостроковою метою подальших реформ у цій сфері є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого і середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо унормування порядку дій органів доходів і зборів та відповідальності юридичних і фізичних осіб під час вирішення питань, що стосуються класифікації товарів для митних цілей (реєстр. № 7391 від 13 грудня 2017 року), поданий народним депутатом України Довгим О.С., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ